

Timothy P. Mulligan

Ulk samotář

**Kniha o životě a smrti
německého ponorkového esa
Wenera Henkeho**

Militaria

Werner Henke

Timothy P. Mulligan

ULK ŠAMOTÁŘ

*Života a smrt ponorkového esa
Wernera Henkeho*

Praha 2009

Timothy P. Mulligan

VLK SAMOTÁŘ

Život a smrt ponorkového esa Wenera Henkeho

Přeloženo z anglického vydání

Lone Wolf / The Life and Death of U-Boat Ace Werner Henke,

původně vydaného nakladatelstvím Praeger Publishers,

odnož Greenwood Publishing Group, Inc., Westport, CT, USA.

<http://www.greenwood.com/praeger.aspx>

Copyright © 1993 by the author(s).

Přeloženo do češtiny a vydáno na základě smlouvy

s Greenwood Publishing Group, Inc.

Všechna práva vyhrazena.

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu od Greenwood Publishing Group.

Translation © 2009 by Jiří Dolanský

Czech Edition © 2009 by Leonid Křížek, Elka Press, Praha

ISBN 978-80-87057-07-0

Věnováno Bonnie

Vzdal jsem se osudu,
Já nešťastník, prostě jsem nemohl snést
Tu tíhu miliónů tun.

– Joachim Ringelnatz, „Aufgebung“

OBSAH

Ilustrace	8
Poděkování	9
Poznámky k názvům a zkratkám	11
Tabulka hodnotí (2. světová válka)	15
Úvod	17
Prolog	23
1. Začátky a konec	27
2. Život námořníka	39
3. Klikatý kurs	49
4. Válka a nemilost	64
5. Rehabilitace	76
6. Ponorka	89
7. Posádka <i>U-515</i>	105
8. První hlídková plavba	121
9. Nejvyšší uznání	135
10. <i>Ceramic</i>	147
11. Válečný zločinec číslo 1	162
12. Noc dlouhých nožů	175
13. Domácí záležitosti	191
14. Síť se zatahuje	202
15. Terčem palby	216
16. Ztracený boj	231
17. Drobný podfuk	247
Závěr	263
Dodatek 1. Místo Henkeho v ponorkové válce	267
Dodatek 2. Lodě potopené <i>U-515</i>	279
Výbraná bibliografie	282
Rejstřík	292

ILUSTRACE

Obrázek

- a) Ponorka typu IX C, březen 1944 95

Tabulky

- a) Potraviny na dvanáct týdnů pro ponorku typu IX C 97
- b) Posádky německých ponorek v britském zajetí,
1939–1941 106
- c) Hlavní civilní zaměstnání 558 námořníků
z německých ponorek 114
- A.1 Přední německá ponorková esa 2. světové války 269
- A.2 Příklady nárokových a skutečných potopení 270
- A.3 Ponorková válka 1940–1944 273
- A.4 Hlídkové plavby *U-515* 275
- A.5 Torpédové útoky *U-515* 276

PODĚKOVÁNÍ

Během psaní životopisu je autor nezbytně závislý na mnoha lidech, kteří se s ním podělí o to nejsoukromější, co mají, o své vzpomínky. Pisatel této knihy vyslovuje velkou vděčnost mnoha lidem, kteří dovolili cizinci podílet se bez výhrad či podmínek na své minulosti.

Největší měrou jsem zavázán Albrechtu Henkemu a jeho manželce Gertrudě za jejich laskavou pohostinnost, za čas, jenž mi věnovali, a za nekonečnou trpělivost, s jakou mi odpovídali na dotazy a poskytovali informace. Stejně významná byla vlídná pohostinnost a velkorysá pomoc Horsta Bredowa a jeho manželky Annemarie z Archivu německého ponorkového loďstva, jenž byl v době, kdy tato práce začínala, na ostrově Sylt, avšak nyní je na lépe přístupném místě, v Altenbruchu u Cuxhavenu. Bez pomoci těchto lidí by můj projekt ani nezačal.

Zvláštní poděkování si zasluhují veteráni *U-515* za to, jak se se mnou podělili o své vzpomínky ze služby. Zvláště Karl Möller, Günther Altenburger a Hans Hahn mi poskytli detailní informace o svých zkušenostech; zesnulý Günter Eckert, Hermann Brandt, Herbert Bölke, Werner Rasche, Hermann Kaspers, Heinrich Scharnhorst, Kurt Hanisch a Kurt Lipke i jejich ženy, ti všichni mi v mém úsilí pomáhali a vždy mě vřele vítali na našich setkáních ve Steinhude am Meer a Lübbenau. Pan Klaus Schäle mi velmi pomohl při práci v Kielu a Cuxhavenu.

Z dřívějších důstojníků *Kriegsmarine* mi Karl-Friedrich Merten trpělivě odpovídal na detailní otázky týkající se poměrně širokého období a laskavě mi poskytl k použití své zápisky. Wilhelm Müller-Arnecke, Peter „Ali“ Cremer a Reinhard Hardegen mi přispěli cennými kousky k doplnění skládky charakterových vlastností mého

hrdiny. Heinrich Niemeyer, přestože byl nevléčitelně nemocný, mi poskytl podrobnou zprávu o svém dlouholetém přátelství s Wernerem Henkem.

Eduard Voigt mi odhalil detaily výcviku člena posádky německé ponorky; pan Ernie North mi dal podrobnou zprávu o poškození HMS *Chanticleer*; kapitán ve výslužbě Wyman H. Packard mi objasnil důležité věci týkající se významu informací výzvědné služby a jejich rozesílání. Pan Ed Caram mi laskavě pomohl při identifikaci klíčových fotografií. Fregatní kapitán ve výslužbě C. H. Little mi, z kanadské perspektivy, zodpověděl jistou důležitou otázku.

Dr. Jürgen Rohwer mi velice pomohl při pátrání po specifických faktech a instituce, již řídil, *Bibliothek für Zeitgeschichte* ve Stuttgartu, mi poskytla cenné informace. Pan Eberhard Schmidt z *Marineschule Mürwik* mi laskavě dal kopie dokumentů o *Crew 33*. Paní Terri Synot a pan Keith Gill z chicagského *Museum of Science and Industry* mi dělali průvodce při prohlídce ukořistěné ponorky *U-505* typu IX C a umožnili mi přístup k materiálům o ní.

Mé práci prospěl profesionální přístup a odborné znalosti mnoha členů personálu různých institucí, zvláště přispěli: pan Gus Britton, *Royal Navy Submarine Museum, Gosport*; paní Cathy Lloyd, *Operational Archives, U. S. Naval Historical Center, Washington, DC*; Dr. A. A. H. Knightbridge, slečna G. L. Beech a paní Sue Edwards, *Public Record Office, Kew, England*; pan R. H. Coppock, *Navy Historical Branch, Ministry of Defence, London*; pan Philip Reed, *Imperial War Museum, London*; paní Terri Hammett a pan Fred Pernell, *National Archives, Washington, DC*; pan Pierre Waksman, *Service historique de la Marine, Vincennes, France*; pracovníci oddělení vyhledávání informací z *Haus des Deutschen Ostens, Düsseldorf*; pan Glen Wright, *National Archives of Canada, Ottawa*; pan Walther Kapahnke, *Forschungsstelle Ostmitteleuropa-Westpreussische Familienforschung, Bad Salzuflen*; a paní Janne Julsrud, *Royal Norwegian Embassy, Washington, DC*.

Pan Jak P. Mallman Showell laskavě zrecenzoval část rukopisu a navrhl některé úpravy. Dr. Eric Rust, dr. Charles Burdick a dr. Philip Lundeburg mi dodali cenné rady a povzbuzení.

Paní Elaine Wormack mi poskytla nákres ponorky typu IX C do 6. kapitoly. Paní Amy Markon vypracovala tabulky.

Nakonec bych chtěl vyjádřit svou nehlubší vděčnost Bonnie za pomoc při sestavení rejstříku, za nespočetné návrhy a především za to, že se smířila s tím, že se mnou ponese následky za publikaci této práce.

POZNÁMKY K NÁZVŮM A ZKRATKÁM

Moře a ozbrojené síly – každá z těchto oblastí vyžaduje zvláštní slovní zásobu, aby bylo možné vyjádřit její zvláštní charakter. Kniha, jež pojednává o obojím, proto musí čtenáři poskytnout určité poučení o terminologii a výrazech běžně používaných v textu.

Všechny výchozí body pro lodě jsou posuzovány z místa člověka s dobrou vyhlídkou, hledícího ve směru, jímž má loď namířeno. Levá strana lodi se nazývá levobok; pravá strana pravobok. Jak směr, jímž loď pluje, kurs, tak směr, v němž se nalézá jiná loď či objekt, jejich poloha, se vyjadřují pomocí 360 stupňů imaginárního kompasu obklopujícího loď. Když loď směřuje na sever, je její kurs 0 stupňů; jiné plavidlo, jež se objeví na východním horizontu, má relativní polohu 90 stupňů; loď viditelná přímo na jižním horizontu má relativní polohu 180 stupňů; atd.

Přední část plavidla je příď; zadní zád'. Střední úsek, kde je loď nejširší, se nazývá střed lodi. Část od středu po zád' se nazývá levobok zádě pro levou a pravobok zádě pro pravou stranu. Tedy loď torpédovaná uprostřed na levé straně je zasažena ve středu levoboku; ponorka zpozorovaná vepředu napravo bude označena „na pravoboční přídi“.

Všechny vzdálenosti a rychlosti se udávají v námořních mílích a uzlech (Nm = 1 852 m). Údaje tonáže nákladních lodí se určují v brutto registrovaných tunách, bez ohledu na hmotnost nákladu. Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny časové údaje jako na palubě *U-515*, tedy ve středoevropském čase, bez ohledu na čas v operační oblasti.

Německé námořní hodnoty se uvádějí v originále, při prvním použití je navíc uveden překlad.

Válečný deník (*Kriegstagebuch*, ve zkratce KTB) *U-515*, ofotografovaný jako File PG 30553 na cívce č. 3067 v *National Archives microscopy T1022, Microfilmed Records of the German Navy*, je citován v poznámkách pod čarou tak často, že je standardně používána citace „KBU *U-515*.“ K identifikaci *U-515* se také často používá německý termín *Fünf-fünfzehn* (pět-patnáct).

Následují zkratky a akronymy použité v textu a v poznámkách pod čarou.

ADM – Admiralita (v citacích)

Aphrodite – zařízení používané německými ponorkami ke zmatení radarů

Asdic – britský termín pro sonar (podle *Allied Submarine Detection Investigation Committee*, skupiny techniků, jež tento ultrazvukový přístroj zkonstruovala v roce 1917)

B-Dienst – *Beobachtungsdienst*, Zpravodajská služba německého válečného námořnictva monitorující a dešifrující rádiové zprávy protivníka

BdU – *Befehlshaber der Unterseeboote*, vrchní velitel německého ponorkového loďstva

Bold – zařízení vypouštěné ponořenou ponorkou ke zmatení spojeneckého sonaru

DEMS – (*Defensively Equipped Merchant Ships*), britský ekvivalent americké *Naval Armed Guard*, ozbrojené nákladní loď

Enigma – název německého šifrovacího stroje používaného německými ozbrojenými silami k zakódování tajných zpráv

FAT – *Federapparat Torpedo*, pružinou řízené torpédo

FuMB – *Funkmess-Beobachtungsgerät*, zařízení na detekci radarového signálu

GHG – *Gruppen-Horch-Gerät*, sestava hydrofonů instalovaná na přídi německé ponorky

Hedgehog – protiponorková zbraň podobná minometu, jež vystřelovala z válečné lodi skupinu 24 projektilů vybuchujících pouze při kontaktu s ponořeným objektem

HF/DF – *High-frequency/direction-finding* („*Huff-duff*“), přístroj používaný na plavidlech k určení polohy ponorky zachycením jejího rádiového vysílání

Hohentwieler – výrobce a běžně používaný název jednoho typu primitivního radaru na německých ponorkách

- HSO – *Handelsschiffsoffizier*, důstojník obchodního loďstva, jenž vstoupil do německého válečného loďstva po roce 1933
- I.W.O. – *Erster Wach-Offizier*, první důstojník palubní směny
- II.W.O. – *Zweiter Wach-Offizier*, druhý důstojník palubní směny
- KTB – *Kriegstagebuch*, válečný deník
- L.I. – *Leitender Ingenieur*, hlavní inženýr
- Metox – výrobce a běžně používaný název jednoho typu primitivního zařízení na detekci radarového signálu na německých ponorkách (FuMB)
- MGFA – *Militärgeschichtliches Forschungsanstalt*, Vojenský historický ústav
- NA – *National Archives*, Státní archiv, Washington, D.C.
- Naxos – kódový název zařízení na detekci radarového signálu (FuMB)
- ONI – *Office of Naval Intelligence, U. S. Navy*, námořní zpravodajská služba USA
- OpArchives – *Operational Archives, U. S. Naval Historical Center*, Washington Navy Yard, Washington, D.C.
- Op-16-W – název Odboru speciálního válčení (*Special Warfare Branch*) v ONI, zodpovídajícího za psychologickou válku
- Op-16-Z – název Odboru speciálních aktivit (*Special Activities Branch*) v ONI, zodpovídajícího za výsledky válečných zajatců a vyhodnocení ukořistěné výzbroje
- OWI – *Office of War Information*, Úřad válečných informací
- Pi-2 – *Pistole-2*, německý název typu magnetického detonátoru používaného v hlavici torpéda
- POW – válečný zajatec (*prisoner of war*)
- PRO – *Public Record Office*, Státní archiv, Kew, England
- RAF – *Royal Air Force*, Britské válečné letectvo
- RG – *Record Group*, třídění používané organizací *National Archives* k označení záznamů pořízených určitou agenturou nebo oddělením
- SA – *Sturmabteilung*, úderní oddíly nacistické strany
- SS – *Schutzstaffel*, nacistické „ochranné“ oddíly
- SX – zkratka pro starou německou bitevní loď *Schleswig-Holstein*
- T-5 – německé akustické torpédo, známé také jako *Zaunkönig* (střízlík) v německém válečném loďstvu a jako *gnat* (komár) ve spojecké výzvědné službě
- ULTRA – označení informací získaných spojenci zachycováním a dešifrováním tajných německých rádiových zpráv
- USNIP – *United States Naval Institute Proceedings*, Zprávy Námořního institutu USA (název publikace)

UZO – *Überwasserzieloptik*, přístroj používaný na můsku německých ponorek k odpalování torpéd při vynoření na hladinu

Wabos – zkratka pro *Wasserbomben*, hlubinné miny

Wanz nebo Wanze – zkratka pro *Wellenanzeiger* (detektor vln), běžný název typu detektoru radarového signálu, jenž nahradil Metox FuMB